

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
švietimo ir mokslo ministro
2005 m. birželio 17 d.
įsakymu Nr. ISAK - 1128

SUZUKI TALENTŲ UGDYMO LIETUVOJE KONCEPCIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šios koncepcijos tikslas – pateikti Suzuki talentų ugdymo (toliau – Suzuki ugdymo) Lietuvoje sampratą bei principines ugdymo nuostatas, apibrėžti ugdymo tikslus ir uždavinius, parodyti Suzuki ugdymo sistemos sandarą, ugdymo turinio bei ugdymo proceso ypatumus.

2. Suzuki ugdymas grindžiamas dr. Shinichi Suzuki (1898–1998) ugdymo filosofija, kurios esminės nuostatos atitinka demokratinius bei humanistinius Lietuvos reformuojamos mokyklos principus.

3. Suzuki ugdymas teikiamas vaikams nuo gimimo iki 16 metų, vykdant formaliojo ir/arba neformaliojo švietimo programas.

4. Suzuki ugdymas grindžiamas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu (Žin., 1991, Nr. 23-593, 2003, Nr. 63-2353), Netradicinio ugdymo koncepcija patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2001 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 1446 ir šia koncepcija.

5. Suzuki ugdymas turtinamas ir atnaujinamas bendradarbiaujant su Europos Suzuki asociacija (toliau – ESA) ir Tarptautine Suzuki asociacija (toliau – ISA).

II. PAGRINDINĖS SUZUKI UGDYMO NUOSTATOS

6. Pagrindinės Suzuki ugdymo nuostatos yra:

6.1. talentas – ne įgimta, bet pasitelkus tikslingai kuriamą aplinką išugdoma savybė;

6.2. kiekvienas vaikas yra iš prigimties pajėgus išsiugdyti talentą bet kuriai meno ir mokslo sričiai, jei jam bus sukurta palanki gebėjimams atsiskleisti ugdomoji aplinka;

6.3. Suzuki ugdymo sistemos pagrindas yra „Motinos kalbos“ metodas, pabrėžiantis tikslingo ankstyvojo ugdymo ir ugdomosios aplinkos svarbą;

6.4. teikiama kryptinga pagalba vaiko talentui skleisti;

6.5. prioritetine meno sritimi, padedančia nuo pat gimimo ugdyti vaiko intelektines, emocines ir fizines galias, laikoma muzika;

6.6. remiantis savita muzikinio ugdymo sistema vaikai skatinami mokytis ir naujus įgūdžius bei gebėjimus įgyti individualiu tempu, nuosekliai “žingsnis po žingsnio”, mokomąją medžiagą įtvirtinant kartojimu, nepatiriant streso ir nesėkmių;

6.7. skatinamas partneriškas vaikų, mokytojų ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas įgyvendinant Suzuki ugdymo programą;

6.8. plėtojami geranoriški, pagarba bei tolerancija grindžiami vaikų, mokytojų bei tėvų (globėjų) tarpusavio santykiai;

6.9. siekiant taikos ir gėrio pasaulyje ugdoma pagarba ir tolerancija kitoms kultūroms ir pasaulėžiūroms;

6.10. skatinamas aktyvus vaiko ir jo šeimos narių dalyvavimas socialiniame ir kultūriniame gyvenime, karitatyvinė jų veikla;

6.11. įgyvendinant ugdymo programas sudaromos palankios sąlygos mokytis skirtingų gebėjimų ir poreikių vaikams iš skirtingos socialinės ir kultūrinės aplinkos;

6.12. remiamasi suaugusiųjų išipareigojimu kompetentingai parengti vaikus gyvenimui rytdienos pasaulyje.

III. SUZUKI UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

7. Suzuki ugdymo tikslas – remiantis Suzuki ugdymo nuostatomis, taikomais savitais metodais bei priemonėmis ugdyti kūrybingą, kultūringą, intelektualų, gyvenimą bei kitus žmones mylinčią asmenybę.

8. Įgyvendinant šį tikslą siekiama:

8.1. sudaryti sąlygas kuo ankstyvesnei visapusiškai vaiko prigimtinių galių sklaidai;

8.2. taikyti "Motinos kalbos" metodą, kurio esmė – kiekvieno dalyko mokytis taip, kaip kūdikiai mokosi ir yra mokomi savo gimtosios kalbos;

8.3. individualizuoti ugdymo procesą, apibrėžiant konkrečius ugdymo tikslus, uždavinius, metodus, būdus ir dėstomą medžiagą atsižvelgus į kiekvieno vaiko mokymosi tempą, jo kognityvines, emocines ir motorines ypatybes;

8.4. ugdyti vaikų jautrumą aplinkai, gamtai ir kitam žmogui;

8.5. ugdymo procese ir asmeniniame gyvenime skatinti vaikus sekti geru pavyzdžiu;

8.6. sukurti saugią ir sveiką psichologinę bei fizinę aplinką, būtiną kūrybinėms, emocinėms ir intelektualinėms galioms skleisti. Svarbus vaidmuo aplinkoje teikiamas vizualinėms, audialinėms ir kitokioms priemonėms, pritaikytoms atitinkamų vaiko pojūčių plėtotei;

8.7. stiprinti vaikų savarankiškumą bei kritinį mąstymą skatinant juos kūrybingai ir atsakingai spręsti problemas, išsakyti savo nuomonę;

8.8. puoselėti vaikų etninę kultūrą, ugdyti jų kultūrinę savimonę bei tautinį tapatumą, kartu padedant kitakalbiamis vaikams integruotis lietuviškoje kultūrinėje terpėje;

8.9. supažindinti vaikus su kitų pasaulio šalių kultūromis ir iškiliausiais jų pasiekimais meno, mokslo bei naujausių technologijų srityse;

8.10. formuoti pilietinę vaikų savimonę atskleidžiant visuomenės darnos bei pasaulinės taikos svarbą.

IV. SUZUKI UGDYMO SISTEMOS SANDARA

9. Lietuvoje Suzuki ugdymas organizuojamas vykdant formaliojo ir/ arba neformaliojo švietimo programas, skirtas vaikų ankstyvajam, ikimokykliniam, priešmokykliniam, pradiniam ir pagrindiniam ugdymui.

10. Neformalusis švietimas:

10.1. Svarbi Suzuki ugdymo dalis yra neformalusis vaikų švietimas, grindžiamas Sh. Suzuki sukurtu savitu muzikinio ugdymo metodu. Suzuki muzikinis ugdymas apima vaikų vokalinę bei instrumentinę muzikinę lavinimą, kuris remiasi ugdymo tikslams specialiai parinktu kūrinų repertuaru, kryptingai pritaikomu įvairiems muzikos instrumentams. Muzikinis ugdymas gali būti pradedamas bet kuriame vaiko amžiaus tarpsnyje. Suzuki ugdymo sistemoje praktikuojamus muzikinio ugdymo principus galima taikyti ir kitoms (ne muzikinėms) neformaliojo švietimo kryptims (dailei, kūno kultūrai, ir kt.).

10.2. Ankstyvasis ugdymas (0–3 metai) Suzuki ugdymo sistemoje išskiriamas kaip vienas svarbiausių asmenybės raidos periodų. Šiuo laikotarpiu prigimtinių kūdikio galios leidžia jam natūraliai prisitaikyti prie aplinkos, kurioje jis auga, todėl, norint išugdyti vienos ar kelių sričių vaiko gebėjimus, ypatingas dėmesys skiriamas vaiko gebėjimų plėtotei tinkamos aplinkos sudarymui. Šiame amžiaus tarpsnyje ugdymo kokybę pirmiausia užtikrina vaiko šeimos nariai, tačiau svarbus vaidmuo ugdant Suzuki "Motinos kalbos" metodu tenka ir kvalifikuotiems pedagogams. Suaugusius šeimos narius pedagogai moko namuose kurti Suzuki ugdymo principais grindžiamą ugdomąją aplinką ir taikyti muzikinio ugdymo repertuarą.

10.3. Ikimokyklinių laikotarpiu (3–5/6 metai) vaiko ugdymas gali vykti namuose arba švietimo įstaigoje. Šiame amžiaus tarpsnyje taikant "Motinos kalbos" metodą siekiama pradėti kryptingą įvairiapusį prigimtinių vaiko galių ugdymą, kuriame aktyviai dalyvauja vienas arba keli vaiko šeimos nariai ir kuriam vadovauja kvalifikuotas pedagogas. Pagrindiniai ugdymo metodai, kuriais grindžiamas šio amžiaus vaikų ugdymas, yra kryptingos vaiko veiklos organizavimas tikslingai sukurtoje ugdomojoje aplinkoje, suaugusiojo veiklos stebėjimas, imitavimas (pamėgdžiojimas) ir atkartojimas. Svarbus dėmesys ugdymo procese skiriamas rūpestingam suaugusiojo vadovavimui tinkamu pavyzdžiu. Siekiama, kad vaikas, stebėdamas pavyzdžius, sąmoningai ir tiksliai juos atkartotų. Matydamas tinkamą pavyzdį ir jį pamėgdžiodamas bei visais pojūčiais absorbuodamas supančią aplinką, vaikas sąmoningai ir nesąmoningai perima vertybes ir įgūdžius, kurie skatina jo asmenybės raidą.

10.4. Priešmokykliniame amžiuje (5/6–6/7 metai) siekiama vaikui suteikti jam būtiną socialinę, kultūrinę patirtį, puoselėti jo adaptyvumą, išugdyti tvirtus muzikinių gebėjimų pagrindus. Skirtingai nuo ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus tarpsnių, kuriuose buvo orientuojamasi į individualius vaiko poreikius ir siekiama, kad vaiko ugdymas vyktų namų aplinkoje Suzuki pedagogui parengus bent vieną suaugusį šeimos narį, priešmokykliniame amžiuje siekiama aktyvesnės vaiko socializacijos bendraamžių aplinkoje. Priešmokyklinėje grupėje vaikas skatinamas sekti tinkamu suaugusiųjų bei bendraamžių pavyzdžiu. Kadangi 5–6 metų vaikai gali savarankiškai pasirinkti mėgstamas veiklos sritis, labai svarbu, kad vaiką suptų kiek įmanoma įvairesnė ugdomoji aplinka. Rengiantis mokyklai daug dėmesio skiriama visų vaiko fizinių ir psichinių galių puoselėjimui, kūrybinės saviraiškos skatinimui, mokymosi motyvacijos žadinimui. Siekiant parengti vaikus mokyklai, ugdomas jų gebėjimas sukaupti dėmesį, stiprinama mokymosi motyvacija, lavinama atmintis ir kitos asmens galios.

11. Formalusis švietimas:

11.1. Pradinio ugdymo pakopoje (6/7–10/11 metai) toliau plėtojami vaiko muzikavimo pasirinktu instrumentu ar vokalo pagrindai. Į pradinio ugdymo pakopą gali

išlieti ir vaikai, kurie prieš tai nebuvo lavinami Suzuki ugdymo principais. Bendrųjų dalykų mokomasi remiantis pradiniam ugdymui skirtomis bendrosiomis programomis ir išsilavinimo standartais. Organizuojant ugdymo procesą ypač rūpinamasi vaiko gebėjimu sukaupti dėmesį. Atsižvelgiant į šiuo požiūriu vaiko daromą pažangą, ugdomosios užduotys yra įvairinamos ir keičiamos.

11.2. Pagrindinio ugdymo (10/11–15/16 metai) pakopoje, laikantis bendrųjų programų ir išsilavinimo standartų, toliau puoselėjimos vaikų prigimtinių galios, plečiamos ir sisteminamos įgytos žinios. Vaikai pratinami savarankiškai ir kritiškai žvelgti į pasaulio reiškinius. Daug dėmesio skiriama kryptingam muzikiniam ugdymui, sudarant galimybes plėtoti įgytus instrumentinio muzikavimo ar vokalo pasiekimus, bei skatinama aktyvi vaikų meninė saviraiška.

V. SUZUKI UGDYMO TURINYS

12. Suzuki ugdymo sistemoje formalusis vaikų švietimas grindžiamas Suzuki talentų ugdymui pritaikytomis Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintomis bendrojo lavinimo mokyklos Bendrosiomis programomis. Ugdymo turinio specifiką Suzuki ugdymo sistemoje lemia Sh. Suzuki metodu grindžiamo privalomo kryptingo muzikinio ugdymo turinys.

13. Suzuki ugdymo procesas remiasi Bendrųjų programų pagrindu mokytojo parengtomis ugdymo programomis, kuriose atsižvelgiama į Suzuki ugdymo ypatumus. Ugdymo programų turinys individualizuojamas įvertinant klasės (grupės) vaikų psichofizinę raidą ir jos perspektyvas. Mokytojo parengtas programos tvirtina mokyklos direktorius, pritarus mokyklos metodinei tarybai.

14. Muzikinis vaikų ugdymas organizuojamas Suzuki ugdymo sistemos pasaulinėje praktikoje priimtomis individualaus ir grupinio instrumentinio muzikavimo ar vokalo programomis. Šios programos yra patvirtintos ISA ir ESA. Lietuvoje už šių programų vykdymą atsakinga Lietuvos Suzuki asociacija.

15. Ugdymo planas sudaromas vadovaujantis Švietimo ir mokslo ministerijos patvirtintais Bendraisiais ugdymo planais. Individualioms ir grupinėms instrumento ar vokalo pamokoms naudojamos ugdymo planuose papildomam ugdymui numatytos valandos, neviršijant maksimalaus atitinkamai ugdymo pakopai skirtų valandų skaičiaus.

VI. SUZUKI UGDYMO ORGANIZAVIMAS IR YPATUMAI

16. Kai teikiamas Suzuki ugdymas, organizuojant formalųjį bei neformalųjį švietimą, laikomasi šių pagrindinių „Motinos kalbos“ metodo nuostatų:

16.1. ugdymą rekomenduojama pradėti labai anksti (dar prenataliniu periodu);

16.2. mokomoji medžiaga nuosekliai parenkama ir nuolat įtvirtinama kartojimu;

16.3. mokomasi žingsnis po žingsnio, pamokoje paprastai išskiriama ir įtvirtinama viena mokymosi užduotis;

16.4. vaikui teikiamas tikslingas praktinis pavyzdys, padedantis ugdytis atitinkamus gebėjimus ir įgūdžius;

16.5. iki 7 metų mokomasi ne teorijos dalykų, o praktinių įgūdžių;

16.6. pamokos trukmė priklauso nuo to, kiek laiko vaikas sugeba sukaupti dėmesį pasirinktai veiklai;

16.7. mokytojo pareiga – siekti, kad ugdomoji veikla būtų vaikui įdomi, prireikus mokytojas turi keisti veiklos formą ir užduotis;

16.8. pamokoje pakartojama ankstesnėse pamokose išeita medžiaga ar jos dalis;

16.9. vaikas skatinamas prisiminti visą anksčiau išmoktą medžiagą (muzikiniame ugdyme – ankstesnį repertuarą);

16.10. mokymąsi turi gaubti pakili nuotaika;

16.11. padedant stiprinti mokymosi motyvaciją, atsižvelgiama į vaiko mokymosi tempą, kurį lemia jo gebėjimai, psichinės ir fizinės galios;

16.12. vaikai skatinami ne konkuruoti, o bendradarbiauti;

16.13. muzikiniai pasiekimai vertinami koncerto forma.

17. Suzuki metodu grindžiamą vaikų ugdymą ankstyvojo bei ikimokyklinio amžiaus tarpsniais rekomenduojama vykdyti namuose. Vėlesniais amžiaus tarpsniais neformalusis vaikų ugdymas gali vykti tiek švietimo įstaigoje, tiek ir namuose.

18. Suzuki metodu grindžiamas formalusis vaikų ugdymas vyksta ugdymo įstaigoje – pradinėje ir pagrindinėje mokykloje.

19. Formaliajame Suzuki ugdyme naudojamasi tais pačiais vadovėliais, mokytojo knygomis ir pratybų sąsiuvinių komplektais kaip ir kitose Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose. Muzikinis vaikų ugdymas remiasi Suzuki instrumentiniam muzikavimui skirtais vadovėlių rinkiniais (pritaikytais skirtingiems muzikos instrumentams). Šiuose vadovėliuose pateiktą kūrinių repertuarą galima papildyti kitais muzikos kūriniais.

20. Ugdomoji aplinka turi atliepti formaliojo bei neformaliojo vaikų ugdymo tikslus: būti jauki ir saugi, aprūpinta ugdymo procesui reikalingomis priemonėmis – garso (pageidautina ir vaizdo) aparatūra muzikinių ir kalbos įgūdžių lavinimui, vaikų muzikinius polinkius atitinkančiais muzikos instrumentais. Nemuzikinių dalykų mokymui taip pat turi būti sukauptos reikiamos vaizdinės ir kitos metodinės priemonės.

21. Pagrindinė Suzuki metodu grindžiamo formaliojo ir neformaliojo švietimo forma yra pamoka. Siekiant išlaikyti ir puoselėti vaikų dėmesį pamokoje pasirenkami šio tikslo padedantys siekti mokymo būdai ir formos.

22. Ankstyvajame ir ikimokykliniame ugdymo tarpsniuose pamoka grindžiama žaidybiniais elementais, kurių kiekvienas yra metodiškai tikslingas, padedantis puoselėti atitinkamus vaikų gebėjimus ir įgūdžius. Muzikinio ugdymo pamokų metu tikslingai parinktais žaidimais siekiama plėtoti vaikų muzikinę klausą, ritmo pojūtį bei judesių koordinaciją.

23. Pamokos pradiniam ir pagrindiniam ugdyme vykdomos orientuojantis daugiausia į grupinį darbą, skatinant vaikų bendradarbiavimą mokantis. Atsižvelgiant į vaiko mokymosi tempą, pasiekimų lygį, mokymosi spragas, vaikų psichofizinės raidos ypatybes, mokymo užduotys yra individualizuojamos.

24. Ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio bei pagrindinio ugdymo tarpsniuose kiekvienam vaikui sudaromos sąlygos bent kartą per savaitę turėti individualią muzikos pamoką. Individualios instrumentinio muzikavimo ar vokalo pamokos pradinio ir pagrindinio ugdymo tarpsniuose įtraukiamos į pamokų tvarkaraštį (šalia privalomų pamokų), jų vedimo laiką individualiai suderinus su vaiko tėvais.

25. Muzikinis instrumentinis ir vokalinis vaikų lavinimas grindžiamas individualiomis pamokomis, tačiau rekomenduojama bent kartą per savaitę organizuoti grupines pamokas, kurios skatina vaikus bendradarbiauti ir ugdo ansamblinio muzikavimo įgūdžius. Darbas grupėmis padeda ugdyti vaikų mokymosi motyvaciją.

26. Suzuki ugdymo sistemoje ypatingas dėmesys teikiamas aktyviam suaugusių vaiko šeimos narių dalyvavimui ugdymo procese. Tėvai nuolat konsultuojami, kaip psichologiniu požiūriu patraukliai ir saugiai organizuoti namuose ugdomąją aplinką, padėti vaikams atlikti užduotis, puoselėti jų mokymosi motyvaciją. Skatinamas aktyvus bendradarbiavimas su vaiko mokytojais, siekiant plėtoti tėvų ugdomąją kompetenciją. Ankstyvojo ugdymo laikotarpiu, taip pat individualiose muzikinio ugdymo pamokose visais amžiaus tarpsniais tėvų dalyvavimas yra privalomas.

27. Vaikų ugdymosi pasiekimų vertinimas:

27.1. Ugdymo pasiekimų vertinimo Suzuki metodu pagrindinis tikslas – plėtoti vaikų ugdymosi motyvaciją. Vertinimo sistemą pasirenka mokyklos bendruomenė. Ankstyvojo, ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo tarpsniuose vertinant vaikų pasiekimus iškeliami teigiami vaikų ugdymosi bruožai, pabrėžiama padaryta mokymosi pažanga; pagrindiniame ugdyme vaikai skatinami išitraukti į pasiekimų vertinimo procesą siekiant, kad patys įgustų objektyviai vertinti savo pasiekimus ir daromą pažangą.

27.2. Tėvai sistemingai informuojami apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą, nurodomi jų pranašumai ir trūkumai. Taip siekiama suvienyti mokytojo, tėvų ir vaiko pastangas mokymosi sėkmei užtikrinti. Informacija apie vaiko pasiekimus pateikiama žodinėse ar rašytinėse vaiko pasiekimų charakteristikose.

27.3. Muzikinio vaikų ugdymo Suzuki metodu pasiekimai vertinami solinio koncerto forma. Koncertai rengiami išėjus tam tikrą Suzuki muzikos kūrinį repertuaro dalį. Vaiko pasiekimai, susiję su šios repertuaro dalies įsisavinimu, nurodomi pažymėjime, kuris mokiniui įteikiamas po koncerto. Teisę išduoti pažymėjimus mokyklai ar individualiems mokytojams suteikia Lietuvos Sh. Suzuki muzikos mokytojų asociacija.

27.4. Baigę pagrindinę Suzuki ugdymo programą, vaikai turi būti pasirengę valstybės nustatyta tvarka atliekamam ugdymo pasiekimų tikrinimui. Tuo atveju, jei vaikas išvyksta iš mokyklos, jam išduodamas patvirtintos formos bendrojo lavinimo mokyklos ugdymo pasiekimų pažymėjimas arba įgyto išsilavinimo pažymėjimas.

27.5. Suzuki talentų ugdymo sistemoje vaikų, baigusių pradinio, pagrindinio ugdymo programos I dalies ir pagrindinio ugdymo programas, ugdymo pasiekimai turi būti ne žemesni už atitinkamų ugdymo pakopų valstybiniuose išsilavinimo standartuose nurodytus pasiekimus.

VII. MOKYTOJO VAIDMUO IR KVALIFIKACIJA

28. Mokytojo asmenybė – vienas svarbiausių Suzuki ugdymo sistemos veiksmų. Mokytojo profesinė kompetencija, moralinės savybės, empatiškas santykis su vaikais, emocinis stabilumas, gebėjimas susikaupti, laikytis priimto sprendimo, mokėjimas išvelgti teigiamus dalykus, kritiškai analizuoti ugdymo situacijas, susilaikyti nuo neigiamų pastabų, nuodugnus dėstomojo dalyko išmanymas ir mokėjimas įdomiai bei entuziastingai jį pateikti, atvirumas naujovėms lemia ugdymo kokybę.

29. Svarbiausia nuostata, kuria mokytojas vadovaujasi savo darbe – atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualią raidą bei užtikrinti jo emocinę ir psichinę gerovę.

30. Suzuki metodu dirbantys mokytojai turi atitikti Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme numatytus kvalifikacinius reikalavimus. Bendrojo lavinimo dalykų

mokytojas būtinas teorines žinias apie Suzuki metodą įgyja ISA, ESA arba jų padalinio Lietuvoje – Lietuvos Suzuki asociacijos – organizuojamuose kursuose, seminaruose ar kt. renginiuose, vedamuose ISA ir/arba ESA specialistų.

31. Instrumentų ir vokalo mokytojai specifinę kvalifikaciją darbui Suzuki metodu įgyja lankydami ISA ir/arba ESA šios srities specialistų vedamus seminarus ir išlaikę atitinkamus kvalifikacinius egzaminus. Mokytojų įgyta kvalifikacija ir jos lygmuo nurodomi ISA ir/arba ESA išduodamuose pažymėjimuose.

32. Suzuki metodu dirbantiems mokytojams sudaromos sąlygos nuolat kelti profesinę kvalifikaciją Lietuvoje ir užsienyje rengiamuose ISA ir/arba ESA seminaruose.

33. Suzuki mokytojų veiklą Lietuvoje koordinuoja Lietuvos Suzuki asociacija.

VIII. SUZUKI ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ STEIGIMAS, VALDYMAS IR FINANSAVIMAS

34. Suzuki švietimo įstaigas Lietuvoje gali steigti fiziniai ir juridiniai asmenys.

35. Suzuki švietimo įstaigos valdymą detalizuoja jos nuostatai.

36. Suzuki švietimo įstaigos finansuojamos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.
